

**N:o 190.**

*Af Herr A. Johansson från Jönköpings län: Om vissa ändringar i de genom Kongl. Maj:ts nådiga Proposition N:o 21 föreslagna grunder för aflöning af lärare vid folkskolor och småskolor.*

Det är med anledning af Kongl Maj:ts nådiga Proposition den 3 dennes angående bidrag af statsmedel till aflöning af lärare vid folkskolor och småskolor som jag funnit mig föranlåten afgifva denna motion.

Det Utskotts-betänkande, som föranledt sistlidne Riksdag att besluta den uti nådiga Propositionen återopade underdåniga skrifvelse af den 9 Maj 1870, godkändes då uti Första Kammaren med 33 röster emot 30, och uti Andra Kammaren undgick det all diskussion. Orsaken till denna händelse uti Andra Kammaren torde icke stå att finna deruti att Kammaren enhälligt gillat den förändring, som af Stats-Utskottet framhållits såsom varande förtjent af uppmärksamhet, utan fastheldre deruti att samma Utskott då icke föreslagit något definitivt beslut för frågans lösning, emedan för ett sådant besluts fattande erfordrades en mera speciel utredning än som kunde hos Riksdagen åstadkommas.

Genom den uti Kongl. Maj:ts nådiga Proposition meddelade utredning visar sig visserligen att åtskilliga större församlingar ej i proportion efter folk-mängd hafva lika stort antal examinerade lärare som åtskilliga församlingar med mindre folk-mängd; men detta förhållande ensamt bevisar ingalunda att folk-undervisningen, såsom en nödvändig följd deraf, skall i förhållande till hvarje skolas större folk-mängd befinna sig på en lägre ståndpunkt.

Efter min uppfattning af folkskolestadgan kan jag ej finna folkskolans bestämmelse vara att ersätta den barnundervisning, som före folkskolornas inrättande utöfvades i hemmet, utan att uppmuntra, utveckla och till ett högre mått upplyfta densamma. Är denna min uppfattning riktig, så hafva vi 3:ne

*Bih. till Riksd. Prot. 1871. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 22 Häft.*

afdelningar, inom hvilka folkundervisningen befrämjas, nemligen hemmet, småskolan och folkskolan, hvaraf alltså följer, att det icke ensamt är antalet af folkskolor, som utgör gradmätaren af folkundervisningens ståndpunkt inom en församling, emedan folkskolans förmåga att verka för en större folkmängd i väsendtlig mån göres beroende på det understöd, som folkskolan åtnjuter från hemmet och småskolan. I konsekvens härmed anser jag icke heller skolornas antal vara den enda riktiga måttstock för erhållande af statsbidrag.

Utom sistnämnda omständigheter finnas flera andra skäl för att såväl folkmängden som skolornas antal rätteligen bör utgöra grunden för erhållande af statsbidrag.

Bland dessa skäl äro: att behovet af undervisning är lika för alla församlingar efter folkmängd; att de nu församlingarne tillkommande folkskolemedel utgå efter folkmängd; att personliga skyldigheter och rättigheter böra motsvara hvarandra; att, om så ej sker, större skoldistrikter, som oftast äro de fattigaste, få aflöna skollärare uti mindre skoldistrikter, hvilka till största antalet äro de rikaste och belägna i landets bästa orter; att ett mindre skoldistrikt behöfver mindre skolmateriel och högst ett skolhus, då ett större skoldistrikt behöfver mera skolmateriel och måste bygga och underhålla flera skolhus och att, om större fattiga skoldistrikter, som hafva en stor och mager arealvidd, således stora svårigheter i öfrigt att bekämpa, skulle beröfvas största delen af sina nuvarande folkskolemedel, folkundervisningen derstädes på ett betänkligt sätt hämmas.

Då jag således ej med min röst kan godkänna Kongl. Maj:ts förslag, enligt hvilket statsbidragen i 959 skoldistrikter öfverstiga summan af folkskoleafgiften och det nu åtnjutna understöd af statsmedel med tillsammans 102,638 R:dr, men för 1,201 distrikter minskas med ej mindre än 128,918 R:dr 95 öre och det nu gällande nog invecklade sätt för erhållande af statsbidrag icke heller torde vara det bästa, så torde det förlåtas mig, att jag vågar framställa ett annat förslag till fördelning af det uti den ifrågavarande Kongl. Maj:ts nådiga Proposition föreslagna anslag under benämning af lönetillskott till lärare vid folkskolor och småskolor af 1,000,000 R:dr, som efter mitt förmenande leder till enkelhet och reda i förvaltningen, på samma gång det jemväl tillfredsställer berättigade anspråk på andel af samma anslag dels efter folkmängd och dels efter skolornas antal.

Då, såsom jag förmodar, nästan hvarje församling i allt fall måste göra, och bland kommunalutskylderna uppbära tillskott för sitt skolväsen, så har jag trott, att den nu utgående personliga folkskoleafgiften lämpligast borde öfverlåtas åt församlingarne att uppbäras bland öfriga kommunalutskylder, hvarigenom allt besvär för Statens tjänstemän med denna uppbörd och redovisning för-

svunne; och samtliga skoldistriktet efter folkmängd och nu gällande grund  
 bekomma efter beräkning i nådiga Propositionen . . . . . R:dr 600,000:

Om man vidare beräknar, att hvarje folkskola skall bekomma  $66 \frac{2}{3}$  R:dr, så uppkommer för det i Kongl. Maj:ts Proposition till 3,484 beräknade antal folkskolor en summa af . . . . . 232,260  $\frac{2}{3}$   
 och för dito 3,895 småskolor à  $33 \frac{1}{3}$  R:dr . . . . . 129,833  $\frac{1}{3}$

Om det i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition föreslagna ålders-  
 tillägg å folkskolelärarnes löner bestämmes att vidtaga först efter  
 tio års tjenstgöring och nedsättes till högst 37 R:dr 50 öre, så torde  
 detta behof i det närmaste fyllas af i föreslagna anslagssumman  
 återstående . . . . . 37,906:

Summa R:dr 1,000,000:

På grund af hvad jag sålunda anfört vågar jag till Riksdagens bedö-  
 mande värdsammast hemställa:

att Kongl. Maj:ts förslag om indragning till statsverket af  
 den andel af personliga skyddsafgiften, som hittills varit öf-  
 verlåten på församlingarne, icke måtte bifallas;

att sistnämnda andel af personliga skyddsafgiften helt och  
 hållet måtte öfverlemnas till församlingarne, att af dem bland  
 sina kommunalutskylder uppbäras och sålunda från statens  
 räkenskaper uteslutas;

att till aflönande af hvarje examinerad lärare, som lemnar  
 undervisning under minst åtta månader af året, skoldistrik-  
 tet må bekomma af statsmedel ett årligt bidrag af 66 R:dr  
 67 öre;

att det af Kongl. Maj:t föreslagna lönetillägg för folkskole-  
 lärare må först efter 10 års tjenstgöring på af Kongl. Maj:t  
 i öfrigt föreslagna vilkor höjas till 475 R:dr och att för  
 detta ändamål skoldistriktet må ega att af statsmedel er-  
 hålla bidrag med hälften af lönetillägget, eller högst 37  
 R:dr 50 öre;

att såsom bidrag till aflönande af lärare eller lärarinna vid  
 hvarje småskola, som motsvarar sådan skolas ändamål att  
 meddela förberedande undervisning för folkskola, skoldistrik-  
 tet må, under vilkor att sådan lärare i årlig lön upp-  
 bär minst 100 R:dr utom husrum och vedbrand samt  
 är med undervisningen sysselsatt minst åtta månader  
 af året, åtnjuta statsbidrag med 33 R:dr 33 öre; samt

att de skoldistrikterna sålunda tillkommande belopp må af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, på requisition af vederbörande skolråd, utbetalas, sedan af dem blifvit styrkt och af folkskoleinspektören vitsordadt, att ofvanberörda vilkor för statsbidragens erhållande blifvit fullgjorda.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

*A. Johansson,*  
från Jönköpings län.

Stockholm den 22 Februari 1871.

Uti ofvanstående motion instämmer

*C. J. Kjellman.*

---